

● SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLAM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

Cahid BALTACI

● YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

İsmail L. ÇAKAN

BU SAYIDA

TEŞHİS	İslâm MEDENİYETİ
TEZ VE ANTİTEZ MÜCADELESİ	Mehmed AYDIN
İSLÂM'DA HARAM VE HELÂL MANTIĞI	Celâl YENİÇERİ
EBU BEKR EŞ-ŞİBLİ	Dr. A. Subhi FURAT
İSLÂMÎ TÜRK EDEBİYATINDA TEVHİD MÜNACÂT VE NA'TLER	Dr. Neclâ PEKOLCAY
BİR NESİL BEKLİYORUZ (Şiir)	İsmail Bayram
MEDİNE'DE BİR TÜRK KÜTÜPHANESİ	Mustafa BİLGE
RUBÂİ (Şiir)	Dr. Cahid ÖNEY
EL-HALVÂİ ABDUL-AZİZ ...	Av. Dr. Y. Z. KAVARCI
YA RASULELLAH (Şiir) ...	Mustafa BAYBURTLU
BOYKOT VE İŞGALLERİN ARDINDAN	Sabri AKDENİZ
ALLAHİMA (Şiir)	Cemal Tarık KUTLU
TEKLİF	Dr. Mehmed ERÖZ
DİNİ MEFKÜRENİN KIYMET VE KUDSİYETİ	Av. Süleyman AKYAZI
ALLAH'IM	Hayrunnisa ÇİĞDEM
SUALLERE CEVAPLAR	Gazi MERT
İSLÂMİN ÜSTÜNLÜĞÜ	Arif ERKAN
BAŞ VE MÜSLÜMAN	M. Said ÇEKMEGİL
SAĞIR SULTAN	Hilmi KURTULUŞ
VATAN TOPRAĞI (Şiir) ...	S. Arif EMRE
EĞİTİM VE SİNEMA	Ali EMİROSMANOĞLU
FİLM HİKÂYESİ YARIŞMASI	İslâm MEDENİYETİ
MİLLÎ MÜSİKİMİZİ NASIL KURTARIRIZ	Edip ÖZİŞİK
MİLLETLERİN TAKLİDİ ...	İ. Semahaddin CEM
HAREKETİN HİKMETİ	Hasan AKTUŇ
HABERLER	İslâm MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme ve Havale Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

SİRKECI

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara: T.İ.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: Mehmet KARAMAN
Kayseri: T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı: İmdat N. NURSAÇAN
İzmir : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : Orhan ÇETİN

TEKNİK KADRO

Sekreter : Erdoğan ATAK
Ressam : Gürbüz AZAK
Dizgi ve Baskı : F A T İ H M A T B A A S I — İSTANBUL
Yıl : 2 — Sayı: 15
Basıldığı tarih : 15 Ekim 1968

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 25 TL.
Altı Aylık : 6 sayı, 12,5 TL.
Öğrencilere: Yıllık 20 TL.
» 6 aylık 10 TL.
Yabancı memleketlere posta
ücreti ilâve edilir.

Bir sayısı: 250 Kuruş.

İLÂN TARİFESİ

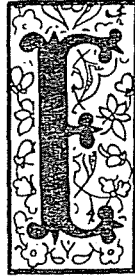
Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.
Tek renk: 2.000 TL.
İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.
Tek renk: 1.000 TL.
Renkli ilân sahifesi :
Tamamı : 1.200 TL.
1/2 : 750 TL.
1/4 : 400 TL.
1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

Tasavvuf

Ebû Bekr Eş-Şibli "V. 334-945"

Dr. Ahmed Subhi FURAT

l-Cuneyd'in (v. 297/909) en mühim talebelelerinden biri olan **Ebû Bekr Ca'fer b. Yûnus eş-Şibli**, aslen **Mâverâünnehir**'deki **Uşrûsene** şehrinin **Şibile** adındaki köyünden olmakla beraber (1), kaynaklar onun doğum yerinin **Sâmerrâ** olduğunda ittifâk halindedirler (2). Kendisinin, içlerinde saray memurlukları da yapmış bir sülâleden geldiği görülüyor: Dayısı **İskenderiye**'de **emir-ul-umerâ**; babası sarayda perdedarların başı (**sâhib'ul-huccâb**) olduğu gibi bizzat kendisi de Abbâsi halîfesi **el-Mutavakkil**'in oğlu **el-Muvaffak**'ın perdedârı olmuştu. **El-Muvaffak**, eş-Şibli'nin geçimi için **Demavend** gelirini ona tahsis etmişti (3).

E bû Bekr eş-Şibli'nin «Gün doğana kadar, otuz sene müddet hadîs ve fıkıh tahsil ettim» (4) deyişine bakılırsa, uzun ve ciddi bir tahsil devresi geçirmiş olduğuna hükümlenabilir. Ancak yine kendi itirafına göre, tahsil ettiği bu ilimler onu tam mânasiyle tatmin etmeyecek ve sonunda, bunların hakikatlerini araştırmaya koyulacaktır. Nitekim **Ebû Nasr es-Serrâc** (v. 378/988) onun «gün doğana kadar...» şeklindeki mezkûr ifadesiyle, hakikat nurlarının görünüşünü kastedtiğini ilâve eder (5).

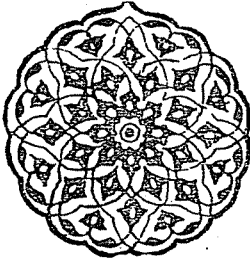
1) Târihu Bağdâd. XIV, 389; el-Muntazam, VI, 347.

2) Bk. meselâ Târihu Bağdâd, XIV, 389; Vefeyât, II, 41 v.d.

3) Târihu Bağdâd, XIV, 389; el-Muntazam, VI, 347.

4) K. el-luma, 404. Eş-Şibli, mâlikî mezhebindi (bk. Tabakât'us-Sulemî, 337).

5) K. el-luma, 404.

El-Muvaffak'ın, hizzat halife olmamasına rağmen, kardeşi el-Mütemid'in hilâfeti devrinde idarî işlerin ekserisini ele alması üzerine, eş-Şiblî'nin eline büyük imkânlar geçmiş olduğu düşünülebilir. Fakat o, el-Hatîb el-Bağdâdî'nin rivâyetine bakılırsa, el-Muvaffak'ın büyük nüfuz sahibi olduğu bu çağında bir gün devrin meşhur zâhid ve sûfilerinden Hayr'un-nessâc'ın (v. 322/933) hazır bulunduğu meclisinde tevbe etmişti. Ve onun delâletiyle (6), yanına gittiği el-Cuneyd'in (v. 297/909) nezareti altında şiddetli bir riyâzet devresi geçirdi (7). Uyumamak için gözlerine tuz sürdüğüne dâir kayıtlar (8), muhtemelen onun bu devresine âit olmalıdır. Şeyhi el-Cuneyd, son derece itaatkâr ve vefâkâr müridin «Her kavmin bir tacı vardır; bu kavmin tacı da eş-Şiblî'dir» diyerek (9) takdir edecektir. Onun üstün mevkii, IV. hicri asırdan itibaren, islâm dünyasına da yayılmış ve devrinin diğer iki sûfisi, nükteleriyle tanınan el-Murtâis (v. 328/939) ile hikâyeleriyle ün salan Ca'fer el-Huldî'nin (v. 348/959) yanında, işaretleriyle anlagelmıştır (10).

Oldukça hareketli bir ömür yaşadığı anlaşılan (11) eş-Şiblî, tasavvuf'u, nefis mücâhedesinin âdeta ideal şekli olarak görür: «Tasavvuf, senin duygularının zapt ve rapt, nefeslerini kontrol etmendir: (12). O, kişinin ve bilhassa mârifet ehlinin her an müteyakkız olması lüzumuna inanır. Bu hususta vâki olacak küçük bir ihmâli, en büyük günahlardan kabul etmekten kendini alamaz: «Marifet ehli için göz ucu hata, Allah'a karşı şirktir» (13). Onda, yaşanılan anı, ne suretle olursa olsun, aşmama fikri hâkimdir: «Düşüncen seninle birlikte olsun, senden önce gelmesin, senden sonraya da kalmasın» (14).

Eş-Şiblî'nin muhtelif eserlerde görülen sözleri arasında şunlar da vardır.

— Vâsıl olduğunu iddia edenin, eline bir sey geçmemiştir (15).

— Mârifet'in alâmeti mehabbet'tir; zira Allah'ı, tanıyan sever (16).

— Semâ'nın dış görünüşü fitne, iç görünüşü ise ibrettir. Ondandır kasdedilene sezen, ibreti almağa hak kazanmıştır. Aksi halde fitneyi dâvet etmiş ve belâyâ mâruz kalmıştır (17).

— Halk seni nimetlerin, bense cezâların için seviyorum (18).

— Hak ehlinin kalbleri, O'na mârifet kanatlarıyla uçar ve O'ndan mehabbet'le sevinç tadarlar (19).

— Hürriyet, kalb hürriyetidir, başkası değil (20).

— Dünya, kaynayan bir tencere, doldurulan bir kenefedir (21).

— Zühd, kalbin varlıklardan yüz çevirip, onların Rabbine yönetilmesidir (22).

Eş-Şiblî son senelerine doğru hastalandı. Son günü hizmetçisi Bukeyr'e dayanarak câmie gitti. Yolda giderken Bukeyr'e karşıdan gelen birini göstererek: «Yarın bu adamla bir işimiz var» demiş, namazını camide kılarak eve dönmüştü. Geceyi yanında geçiren Ebû Muhammed el-Herevî, onun bütün gece:

«— İçinde Senin bulunduğun hiçbir ev, kandile muhtaç değildir;

— İnsanların birçok deliller getirdiği gün, Senin arzulan vechin bizim delilimizdir.» şiirini okuduğunu zikrediyor (23). Eş-Şiblî nihâyet o gece sabaha karşı ruhunu teslim etmişti. Ertesi günü hizmetçisi, kendisine tavsiye edilen bir gassâlmın evine gitmiş, kapısını çalınca, içeriden: «Şiblî vefat etti mi?» diye bir ses duymuştu. «Evet» dedi. Tuhaf olmuştu, biraz sonra, sesin sahibi, dün karşılaştıkları kimse çıkınca (24) hayrette kaldı.

6) Tezkiret'ul-evliyâ, II, 136.

7) Nefehat'ul-uns, 180 (:Terc., 228).

8) K. el-luma, 206.

9) El-Muntazam, VI, 347; Nefehât'ul-uns, 180 (: Terc., 228).

10) Keşf'ul-mahcûb, 196.

11) Tezkiret'ul-evliyâ, II, 136.

12) Tabakât'us-Sulemî, 340.

13) Tabakât'us-Sulemî, 343.

14) Tabakât'us-Sulemî, 343.

15) K. el-luma', 357; ayrıca, 30.

16) K. el-luma', 36.

17) K. el-luma', 272.

18) Tabakât'us-Sulemî, 344.

19) Tabakât'us-Sulemî, 343.

20) Tabakât'us-Sulemî, 343; Nefehat, 180 (: Terc., 228).

21) Tabakât'us-Sulemî, 341.

22) Tabakât'us-Sulemî, 341.

23) K. el-luma, 209.

24) el-Muntazam, VI, 348.